

OKUL YÖNETİCİLERİNİN FATİH PROJESİNE İLİŞKİN FARKINDALIKLARI, TUTUMLARI VE BEKLENTİLERİ: BİR DURUM ANALİZİ

AWARENESS, ATTITUDES AND EXPECTATIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS CONCERNING FATİH PROJECT: A SITUATION ANALYSIS

İbrahim Hakan KARATAŞ¹
Ömer Faruk SÖZCÜ²

Öz

MEB ile Ulaştırma Bakanlığının yürüttüğü FATİH Projesi eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla okul öncesi, ilköğretim ile ortaöğretim düzeyindeki okulların tüm dersliklerine LCD panel etkileşimli tahta ve İnternet ağ altyapısı sağlanmasını ve her öğretmene ve öğrenciye tablet bilgisayar verilmesini hedefliyor. Bu araştırmanın amacı, FATİH Projesinin uygulama sürecinde anahtar rolü üstlenecek olan okul yöneticilerinin projeye yönelik farkındalıklarını, tutumlarını, hazırbulunuşluk düzeylerini ve beklentilerini ortaya çıkarmaktır. İstanbul'da beş farklı ilçeden 74 okul yöneticisinin katıldığı bu araştırma sonucunda (1) okulların projenin gerektirdiği ve sağlayacağı altyapı açısından ortalamanın üzerinde bir deneyime ve imkana sahip oldukları; (2) ancak özellikle BT öğretmeni veya uzmanı açısından yetersiz durumda oldukları; (3) okul yöneticilerinin BT'yi okul yönetimi ve mesleki gelişimleri açısından yaygın olarak kullandıkları; (4) BT'ye karşı, düşük düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları; (5) proje ile ilgili olarak yeterli bilgi sahibi olmadıkları; (6) sahip oldukları bilgileri daha çok medya aracılığıyla edindikleri; (7) projenin başarılı olmasındaki en önemli engelin yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin bilgi ve deneyim yetersizliği olduğu; (8) ayrıca okul yöneticilerinin projeden eğitim-öğretim kültürü, ölçme değerlendirme, yönetim, iletişim ve temel beceriler açısından çok yüksek düzeyde olmasa da olumlu; (9) buna karşın rehberlik, okul terki, disiplin ve öğrenci davranışları gibi konularda daha çok olumsuz bir beklenti içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Bilişim teknolojisi, FATİH Projesi, okul yöneticileri.

Abstract

Controlled by the Ministry of Education and the Ministry of Transport, the Movement to Increase Opportunities and Technologies Project (FATİH) aims to ensure equality of opportunity in education and improve the technologies in our schools. The Project will provide every classroom in primary and secondary schools with LCD smart boards and a stable Internet infrastructure and supplying every student and teacher with a tablet computer. The aim of this study is to find out the levels of awareness, attitudes, readiness and expectations in school administrators who play a key role in the implementation of the FATİH Project. The findings from 74 school administrators from five different districts in Istanbul have revealed that: (1) these schools are more prepared and equipped than the average in terms of the infrastructure the project requires and will provide; (2) yet there is a shortage of information technology (IT) teachers or specialists; (3) school administrators frequently employ IT for school management and their own professional development; (4) but they have a low degree of positive attitude towards IT; (5) they do not have sufficient knowledge about the project; (6) they have obtained most of the knowledge they do have through the media; (7) the biggest obstacle to the success of the project is the insufficient knowledge and experience of administrators, teachers, students and parents, (8) school administrators have positive, yet not high, expectations of the Project's effect on educational culture, assessment and evaluation, administration, communication and basic skills, (9) despite their mostly negative expectations of overall counseling, dropouts, discipline and student behavior.

Key Words: Information Technologies, FATİH Project, school administrators.

¹ Yrd. Doç. Dr., Fatih Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ihkaratas@fatih.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Fatih Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü, ofsozcu@fatih.edu.tr

1. GİRİŞ

Bilgisayarların günlük hayatımızdaki etkisi son yirmi yılda İnternet'in yaygınlaşmasıyla akıl almaz bir boyuta ulaştı. Bu değişim dalgasından en çok etkilenen kurumlardan biri de eğitim olmuştur. Eğitimde bilişim teknolojilerinin (BT) kullanım alanlarının her geçen gün artmasına paralel olarak, okullarda da BT alt yapısının geliştirilmesine yönelik çabalar ivme kazanmıştır. Bu çabaların sonuncusu ve en kapsamlısı ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Ulaştırma Bakanlığı arasında 22.10.2010 tarihinde imzalanan protokolle başlatılan Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi olmuştur. Proje kapsamında eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için okul öncesi, ilköğretim ile ortaöğretim düzeyindeki tüm okulların 570.000 dersliğine LCD panel etkileşimli tahta ve İnternet ağ altyapısı sağlanması ve aynı zamanda her öğretmene ve her öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi hedefleniyor (MEB, 2012). Bu çapta kapsamlı bir projenin hayata geçmeye başlamasıyla, projeden beklenen verimin alınıp alınamayacağı da tartışma konusu oldu. Tartışmanın merkezini ise proje ile yeni bir yapıya evrilecek olan eğitim ortamlarından sorumlu olan öğretmenlerin ve okullarda değişime liderlik etmesi beklenen okul yöneticilerinin hazırbulunuşluk düzeyleri oluşturmaktadır.

Teknolojinin Eğitime Uyarlaması ve FATİH Projesi

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş, eğitim-öğretimi nicelik ve nitelik bakımından değişime zorlamaktadır. Sosyo-ekonomik faaliyetlerin giderek etkileşimli sayısal iletişim ağlarının katılımıyla veya bu iletişim ağlarının yoğun kullanımıyla gerçekleştirilmesi yanında bu amaçla kullanılan her türlü teknolojinin ve uygulamanın üretilmesini gerektiren bilgi çağında bir taraftan bilginin tanımı değişirken bir taraftan da iş dünyasında beklenen beceriler farklılaşmaktadır (Doğan Çeken, 2006). Kalifikasyonların sürekli değişmesi, yaşam boyu öğrenme becerilerinin ve olanaklarının geliştirilmesini zorunlu kılıyor. Yeni ağın temel becerisi olarak teknoloji okuryazarlığından bilgi çağı teknolojilerinin üretilmesine kadar bir dizi yeni becerinin bilgi çağı toplumunun temel ihtiyaçları olduğu kabul ediliyor (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2006).

Bu değişim dalgasına ayak uydurmak isteyen uluslar, eğitim politikalarını yeniden gözden geçirmeye, eğitim içeriklerini ve eğitim altyapılarını bu değişime uyumlu hale getirmeye çalışıyor. Nitekim Avrupa Konseyi'nin 2000 yılında belirlediği 13 maddelik

hedefler listesinin başında “AB’de eğitim ve yetiştirme sistemlerinin kalitesinin ve verimliliğinin geliştirilmesi” stratejik alanının yer aldığı ve bu kapsamda; (1) öğretmenler ve yetiştiricilerin eğitiminin geliştirilmesi, (2) bilgi toplumu için beceriler geliştirilmesi ve (3) bilişim ve iletişim teknolojilerine herkesin erişiminin sağlanması (Karip, 2005) hedeflerinin belirlendiği görülmektedir. Ayrıca birçok ulusal raporda ve strateji belgesinde de Türkiye’de e-dönüşümün sağlanması ve bilgi toplumu olma sürecindeki eylemler tanımlanmaktadır (DPT, 2001; DPT, 2006; MEB, 2010).

MEB ile Ulaştırma Bakanlığının birlikte yürüttüğü FATİH Projesi, bu gerekçeler doğrultusunda ulusal eğitim sisteminde e-dönüşümün sağlanması ve yeni nesilleri bilgi toplumu bireyleri olarak yetiştirme amacıyla başlatılmış oldukça kapsamlı bir değişim ve dönüşüm hareketidir. Beş yıl içinde tamamlanması planlanan Proje beş ana bileşenden oluşmaktadır:

1. Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması,
2. Eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi,
3. Öğretim programlarında etkin bilişim teknolojileri (BT) kullanımı,
4. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi,
5. Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanması (MEB, 2012).

Projenin pilot uygulamalarının tamamlanmasının ardından sırasıyla liselerde, ortaokullarda ve ilkokul ve okul öncesi kurumlarda BT donanım ve yazılım altyapısı, e-içerik ihtiyacı, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi, öğretmenler için hizmetiçi eğitimler ve bilinçli, güvenli, yönetilebilir BT ve İnternet kullanımı ihtiyaçlarının tamamlanması hedeflenmektedir (MEB, 2012).

MEB bu projeye; (1) bireylerin yaşamboyu öğrenim yaklaşımı ve e-öğrenme yoluyla kendilerini geliştirmeleri için uygun yapıların oluşumu ve e-içeriğin geliştirilmesi, (2) ortaöğretimden mezun olan her öğrencinin temel bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım yetkinliklerine sahip olması, (3) İnternet’in etkin kullanımı ile her üç kişiden birisinin e-eğitim hizmetlerinden faydalanması, (4) herkese bilgi ve iletişim teknolojilerini öğrenme ve kullanma fırsatının sunulması, (5) her iki kişiden birinin İnternet kullanıcısı olması ve (6) İnternet’in, toplumun tüm kesimleri için güvenilir bir ortam haline getirilmesi hedeflenmektedir. Böylece (1) ders tekrarlarının kolaylaşması, (2) zaman ve mekâna bağlı

kalmaksızın öğretimin sağlanması, (3) çoklu ortamlarda değişik materyallerin kullanılmasıyla öğrenmenin kalıcılığının sağlanması, (4) ülkemizdeki eğitim alanındaki BT'nin kalitesinin artırılması, (5) sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları ile sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocukları arasında fırsat eşitliğinin sağlanması ve (6) öğrencilerin BT araçlarıyla okul dışında da öğrenim etkinlikleri gerçekleştirmesi sağlanmış olacaktır. Projenin tüm bileşenleriyle hayata geçirilmesi için yaklaşık dokuz milyar dolarlık bütçe ayrılması öngörülmektedir (MEB, 2012).

1.2. FATİH Projesi ve Okul Yöneticileri

FATİH Projesi ile tüm okulları kapsayacak bu yeni durumun okullarda yeni bir örgüt kültürünü de beraberinde getirmesi beklenmektedir. Okul yöneticilerinin eğitim ortamı ve örgüt yönetimi, insan yönetimi, eğitim yönetimi, vizyon geliştirme ve örgüt kültürü yönetimi olmak üzere beş potansiyel liderlik rolleri olduğu kabul edilmektedir (Sergiovanni, 1999'dan akt. Ertmer, Bai, Dong, Khalil, Park, and Wang, 2003). BT'nin okulda kullanım alanlarının artmasına paralel olarak okul yöneticilerinin liderlik yeterlilikleri de değişmektedir. Önceleri BT sadece yönetim süreçlerini kolaylaştıracak bir unsur olarak değerlendirilmekte ve araştırmalar daha çok okul yönetiminde BT'nin kullanımına odaklanmaktaydı (Bozeman & Spuck, 1991; Telem, 2001; Turan, 2002; Günbayı & Cantürk, 2011). Yönetim sürecinde BT'nin kullanım alanları olarak ise kütüphane işleri, öğrenci işleri, personel işleri, mali işler, bina, araç ve envanter işleri, araştırma ve planlama ve büro işleri gibi alanlar sıralanmaktaydı (Günbayı & Cantürk, 2011; Turan, 2002). FATİH Projesi ile okul yöneticileri bu görevlerinin yanında teknolojinin alımı, eğitim ortamlarının BT ile düzenlenmesi, eğitim süreçlerinin yeni duruma uygun biçimde geliştirilmesi konusunda stratejiler repertuarına sahip olması, öğretmenlerin BT'yi sınıfta etkin bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla mesleki gelişimlerinin planlanması, okulda oluşacak yeni kültürün yönetilmesi gibi yeni sorumluluk alanlarını da beraberinde getirmiştir (Turan, 2002). Okul yöneticilerinin bu yeni liderlik rolleri “teknoloji liderliği” olarak ifade edilmektedir (Anderson ve Dexter, 2005; Sincar & Aslan, 2011). Okul yöneticileri teknoloji liderliği becerilerini kullanmada kendilerini yeterli hissedersen ve bu becerileri etkin bir şekilde kullanmada kendilerine güvenirlenirse, okullarda teknoloji bütünleştirilmesine yönelik motivasyonları artacak ve bu görevlerini başarıyla yerine getireceklerdir (Hacıfazlıoğlu, Karadeniz ve Dalgıç, 2011).

1. 3. Okul Yöneticilerinin Teknoloji Liderliği Rollerini

Yapılan araştırmalara göre tüm dünyada okul yöneticilerinin teknoloji liderliği özelliklerinin araştırılması ve bu özelliklerin sergilenmesi önemli bir yer tutmaktadır (Turan, 2002; Afshari, Bakar, Luan, Samah and Fooi, 2009; Akbaba-Altun ve Gürer, 2008; Anderson ve Dexter, 2005; Can, 2003; Can, 2008). Teknolojik yeterliliklere sahip ve teknolojinin eğitim içindeki önemini bilen bir eğitim yöneticisi, etkili bir okul için önemli avantaj oluşturmaktadır (Günbayı & Cantürk, 2011). Schmeltzer'e (2001) göre okul yöneticileri etkili bir teknolojik lider olabilmeleri için çok geniş bir deneyimler setine sahip olmalıdırlar. Literatürde, okul yöneticisinin teknoloji konusunda sahip olması gereken yeterliliklerden bazıları; (1) bilgisayar ve teknoloji ile ilgili temel kavramları anlama, (2) belli başlı "yazılımları" ve "donanım" yazılımlarını tanımlayabilme, (3) "yazılım" ve "donanım" seçiminde ve değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken özellikleri bilebilme, (4) teknolojinin okulda ve eğitim sisteminde kullanılmasına ilişkin vizyon geliştirebilme, (5) teknoloji alımı için kaynak arama, ve teknolojiyle ilgili kullanım önceliklerini ve alanlarını belirleme şeklinde sıralanmaktadır (Akt. Turan, 2002).

Uluslararası Eğitim Teknolojisi Topluluđu (International Society of Technology Education [ISTE]) ise, eğitim yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerine ilişkin beş standart belirlemiştir (ISTE, 2009):

1. Vizyoner liderlik: Eğitim yöneticileri kurumlarının gelişimini ve dönüşümü sağlamak için teknolojinin tüm yönleriyle entegrasyonuna ilişkin ortak vizyonu geliştirmeye ve uygulamaya liderlik etmelidirler.

2. Dijital çağ öğrenme kültürü: Eğitim yöneticileri, bütün öğrenciler için titiz, alakalı ve ilgi çekici bir eğitim sağlamak için dinamik bir dijital çağ öğrenme kültürü oluşturmalı, yaymalı ve sürdürmelidirler.

3. Mesleki uygulamada mükemmellik: Eğitim yöneticileri, çağdaş teknolojileri ve dijital kaynakları telkin etme yoluyla eğitimcilere yetki veren ve öğrencilerin öğrenmelerini kuvvetlendiren bir mesleki gelişme ve yenileşme ortamı hazırlamalıdırlar.

4. Sistematik gelişme: Eğitim yöneticileri bilgiyi ve teknolojik kaynakları etkili bir biçimde kullanmak suretiyle kurumun sürekli bir biçimde gelişmesini sağlayacak dijital çağ liderlik ve yönetimi sağlamalıdırlar.

5. Dijital vatandaşlık: Eğitim yöneticileri dijital çağın getirdiği sosyal, etik, yasal sorunları ve sorumlulukları anlamayı kavramaya model olmalı ve kolaylaştırmalıdır.

Fakat ana hatlarıyla okul yöneticilerinin teknoloji liderliği konusundaki sorumlulukları iki boyutta değerlendirilmektedir: (1) teknolojinin eğitim öğretim uygulamalarını nasıl geliştirebileceğine dair bir anlayış ve (2) öğretmenlerin sınıfta teknolojiyi kullanmalarını destekleyecek stratejiler repertuarına sahip olmalarıdır (Ertmer ve diğerleri, 2003).

Teknolojinin eğitime başarılı bir biçimde uyarlanabilmesi ve sürdürülebilmesi için okul yöneticilerinin teknoloji liderliği becerilerine sahip olmaları yanında eğitim ortamının da hazır olması gerekmektedir. ISTE (2009) BT'nin eğitime başarılı bir biçimde uyarlanabilmesi için gereken koşulları şöyle sıralamaktadır: paylaşılan vizyon, yetkilendirilmiş liderler, uygulama planı, sürekli ve yeterli finans, yeterli erişim, yetişmiş personel, sürekli mesleki gelişim, teknik destek, uygun öğretim programı, öğrenci merkezli öğrenme, ölçme ve değerlendirme, toplum katılımı, destek politikaları ve destekleyici dış unsurlar. Bu koşulların büyük kısmı okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rolleri arasında olduğuna göre okul yöneticilerinin bunun farkında olmaları ve bilişim teknolojilerinin eğitime uyarlanması sürecinde gereken çevresel koşulları da oluşturmaları gerekmektedir.

1.4. FATİH Projesinden Beklentiler

Teknolojik gelişmelerin eğitime uyarlanması sonucunda eğitim öğretim süreçlerinde olumlu değişimlerin olması beklenmekte ve okulun etkililiğinin artacağı düşünülmektedir. Teknolojinin etkin kullanımının eğitimdeki olumlu göstergeleri şöyle özetlenmektedir: (a) öğrencinin akademik başarısında artış, (b) öğrenci devamsızlıklarında azalma, (c) mesleki yönden iyi yetişmiş öğrenciler, (d) yönetim süreçlerinin iyileştirilmesi ve (e) öğretmen ve diğer çalışanların tükenmişlik ya da bıkkınlık duygusunda azalma (Turan, 2002).

Diğer taraftan bilgi toplumunun bir üyesi olarak bireylerin; toplumsal yaşamda her türlü bilgiyi üretme, bilgi ağlarına bağlanabilme, hazır bilgilere erişebilme, erişilmiş bilgileri kolaylıkla yayabilme ve bilgileri her sektörde kullanabilme becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Ayrıca bilgi toplumunun gerektirdiği bireyin tahlil, sentez, araştırıcılık, müteşebbislik, objektiflik, pratik yaratıcı düşünce, problem çözme ve karar verme hüner ve tekniklerine sahip, gereğinde grup çalışması yapabilen, etkili konuşabilen, etkili takdim yapabilen, rapor yazabilen ve sunabilen biri olması beklenmektedir (Doğan Çeken, 2006). FATİH Projesinin amaçları incelendiğinde de bu beklentilerin karşılanmasının hedeflendiği görülmektedir (MEB, 2012).

1.5. FATİH Projesinin Muhtemel Engelleri

Teknolojinin eğitime uyarlanması, yeni bir örgüt kültürünü de beraberinde getireceğinden bazı engellerle karşılaşılabilmesi kabul edilmektedir. Bu engeller yapısal, kültürel ve insan kaynaklı engeller olarak sınıflandırılabilir. Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu'nun (2011) araştırmalarında sınıflarda BT'nin kullanımına engel olan durumlar şöyle belirlenmiştir: (1) çeşitli altyapı eksiklikleri, (2) diğer öğretmenlerin bilgisayarlara yönelik olumsuz tutumları, (3) eğitimde bilgisayar kullanımına mesafeli duran veli ve yöneticilerin baskısı, (4) bilgi eksikliği ve yetersiz hizmetiçi eğitimler, (5) yeterli sayıda bilgisayarın olmayışı, (6) öğretim programının buna uygun bir şekilde hazırlanmamış olması ve (7) öğretmenlerin bu konuda yeterince eğitilmemiş olması. FATİH Projesi ile temel donanım ve yazılım gereksinimlerinin karşılanacağı belirtildiğine göre bu aşamada fiziksel eksikliklerin yol açacağı engellerin bertaraf edildiği söylenebilir. Bununla beraber özellikle öğretmen ve öğrenci gibi kullanıcıların veya karar verme işlevi gören yöneticilerin olumsuz tutumları, teknolojik bir yeniliğin okullarda kullanılmasına yönelik en önemli engeller arasında gösterilebilir (Çevik, 2006).

Teknolojinin öğretim sürecinde bir araç olarak okullarda başarılı olarak uygulanmasının boyutlarından bir tanesi, okul yöneticilerinin teknolojinin bilişsel (bilgi ve becerileri) ve yeterlik (teknolojiyi tanımlama, desenleme, yapma ve değerlendirme) alanlarını kapsamaktadır (Akbaba-Altun, 2002). Oysaki bunların yanı sıra duyuşsal boyut da (tutumlar, değerler, inançlar, farkında olmalar) bu süreçte oldukça önemlidir. Yöneticilerin olumlu ve/veya olumsuz tutumları, teknolojinin okullara entegre edilmesinde önemli bir değişken olacaktır. Olumsuz tutum sergileyen yöneticilerin teknolojiyi entegre etmede etkili olamayacağı, aksine tutumları olumlu olanların teknolojiyi eğitime entegre etmede daha etkili olacağı söylenebilir (Akbaba-Altun, 2002). Dolayısıyla okul yöneticilerinin teknoloji liderliği alanında bilgi, yeterlik ve olumlu tutum bakımından yetersiz olmaları, okulda teknolojinin etkin bir biçimde kullanılmamasına bunun da yeni sorunlara yol açmasına sebep olacaktır. Kearsley & Lynch, (1994) bu yeni sorunları (a) teknolojinin atıl kalması, (b) zaman yetersizliği ve kaynak israfı, (c) teknolojinin amacı dışında kullanımı, (d) mekandan kaynaklanan sınırlı kullanım, (e) teknolojiye karşı olumsuz tutum ve (f) potansiyel kullanıcılara karşı olumsuz tavır olarak sıralamaktadır.

1.6. Araştırmanın Amacı

Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği (Brockmeier, Sermon and Hope, 2005; Flanagan and Jacobsen, 2003; Ford, 2000; Kostic, 2002; Thomas, 1999; Yu and Durrington, 2006; Hacıfazlıoğlu, ve Karadeniz, 2010; Turan, 2002b; Sincar, 2009) ve okullarda BT'in kullanımına yönelik algı (Akbaba-Altun, ve Gürer, 2008; Serhan, 2007; Çevik ve Baloğlu, 2007), bilgi, yeterlik (Çınar, 2004; Erg, 2005) ve tutumlarını (Helvacı, 2008; Akbaba Altun, 2002) inceleyen birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda okul yöneticilerinin BT'ye ve bu teknolojilerin eğitimde kullanılmasına yönelik genellikle olumlu bir tutuma sahip oldukları vurgulanmıştır. Bununla beraber yeni bir liderlik alanı olarak teknoloji liderliği rollerinin gerektirdiği temel bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olmadıkları görülmektedir (Adıgüzel, Gürbulak, ve Sarıçayır, 2011; Altun, 2004; Ateş, 2010; Yılmaz, 2005). Fakat FATİH Projesinin uygulama sürecindeki anahtar rolü üstlenecek olan okul yöneticilerinin genel olarak BT'ye, özel olarak ise FATİH Projesine ilişkin farkındalıkları, hazırbulunuşlukları ve tutumlarını inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin MEB tarafından yürütülen FATİH Projesine yönelik farkındalıklarını, tutumlarını, hazırbulunuşluk düzeylerini ve öngörülerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşmak için okul yöneticilerinin (1) bilgisayar kullanım amaçları, (2) teknolojiye yönelik tutumları, (3) FATİH Projesi hakkındaki bilgileri ve algıları (4) FATİH Projesinin muhtemel engelleri ve (5) FATİH Projesinden beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. FATİH Projesinden önce okulların bilişim teknolojisi açısından donanımı ne düzeydedir?
2. Okul yöneticileri bilgisayarı hangi amaçlarla kullanmaktadırlar?
3. Okul yöneticilerinin teknolojiye yönelik tutumları nasıldır?
4. Okul yöneticileri FATİH Projesi hakkında hangi kaynaklardan bilgi edinmişlerdir?
5. Okul yöneticileri FATİH Projesi hakkında ne düzeyde bilgi sahibi olmuşlardır?
6. Okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin başarılı olmasını engelleyecek unsurlar nelerdir?
7. Okul yöneticilerine göre FATİH Projesi eğitim sistemine hangi açılardan katkı sağlayacaktır?

Bu araştırma ile okul yöneticilerinin Proje ile oluşacak yeni örgüt süreçlerini yönetme kapasitelerinin ve becerilerinin düzeyine ilişkin sonuçlar elde edilmesi beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Model ve Araştırma Grubu

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul'un Bakırköy, Arnavutköy, Sultangazi ve Beylikdüzü ilçelerindeki MEB'e bağlı resmî ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, evreni oluşturan ilçelerde 2012 yılı Ekim ayında görev yapan 74 okul yöneticisi (müdür ve müdür yardımcısı) oluşturmaktadır. Araştırma, seçilen ilçelerdeki ilköğretim ve ortaöğretim kurumları yöneticilerini temsil etmek üzere tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi (Kuş, 2003) kullanılarak ve yüz yüze anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 1'de görülmektedir:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzdeleri

Demografik Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kadın	9	12.16
	Erkek	65	87.84
Görev	Müdür	22	29.73
	Md. yard.	52	70.27
Kıdem	1-5 yıl	8	10.81
	6-10 yıl	10	13.51
	11-15 yıl	26	35.14
Yaş	16 yıl ve üzeri	30	40.54
	30 yaş ve altı	11	14.86
	31-40 yaş	34	45.95
	41-50 yaş	19	25.68
Okul Sahibi	51 yaş ve üstü	10	13.51
	Özel	2	2.70
	Kamu	72	97.30
Okul Kademesi	İlköğretim	46	62.16
	Ortaöğretim	28	37.84
	Toplam	74	100.00

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu araçlardan ilki araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan "Okul Yöneticilerinin FATİH Projesi Algısı ve Hazırbulunuşlukları Anketi"dir. İkinci veri toplama aracı ise Akbaba-Altun (2002)

tarafından geliştirilen ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği”dir.

2.2.1. Okul Yöneticilerinin FATİH Projesi Algısı ve Hazırbulunuşlukları Anketi

Anket literatür taraması sonucunda oluşturulmuş, uzmanların görüşlerine sunulduktan sonra gerekli düzeltmeler yapılmış ve 30 okul yöneticisine örnek uygulama yapılmıştır. Örnek uygulama sonrasında son hali verilen ankette dört bölüm ve toplam 54 madde yer almaktadır. Anketteki bölümler şunlardır: (a) okul yöneticilerinin FATİH Projesi hakkında sahip oldukları bilginin kaynağı (7 madde), (b) okul yöneticilerinin FATİH Projesi hakkında sahip oldukları bilgi düzeyi (7 madde), (c) okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin uygulanması sırasında karşılaşılabilecek engeller (8 madde) ve (d) okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin eğitim öğretime sağlayacağı katkı (32 madde). Anketteki maddelere verilecek cevaplar “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir.

2.2.2. Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada kullanılan diğer veri toplama aracı Akbaba Altun (2002) tarafından geliştirilen “Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği”dir. Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarını ölçmek amacıyla tasarlanan ölçeğin geliştirme çalışmaları 123 okul yöneticisi üzerinde yürütülmüş ve ölçeğin geneline ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Beşli likert tipinde 37 maddeden oluşan ölçekte cevaplayıcılardan kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) ifadelerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Ölçekteki 1, 3, 5, 7, 10, 12, 14, 17, 19, 21, 24, 26, 27, 28, 30, 32, 35 ve 36. maddeler olumsuz olarak ele alınmakta ve puanlamada ters çevrilmektedir. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 37, en yüksek puan ise 185'tir. Her ifadeden alınabilecek puan ile toplam madde sayısının çarpılması sonucunda teknolojiye yönelik en olumsuz tutuma sahip olma durumunu gösteren kesinlikle katılmıyorum ifadesinde alınabilecek puan 37, katılmıyorum ifadesinde alınabilecek puan 74, kararsızım ifadesinde alınabilecek puan 111, katılıyorum ifadesinde alınabilecek puan 148 ve en olumlu tutuma sahip olma durumunu gösteren kesinlikle katılıyorum ifadesinde ise alınabilecek en yüksek puan 185 olarak hesaplanmıştır.

2.2.3. Demografik Bilgiler Formu

Ankete üç bölümden ve 23 maddeden oluşan demografik bilgiler formu eklenmiştir. Demografik bilgiler formunun birinci bölümünde okul yöneticilerinin cinsiyet, kıdem, yaş,

görev, okul türü ve okul düzeyini belirlemeye yönelik altı madde; ikinci bölümünde katılımcıların görev yaptıkları okullardaki bilişim teknolojisi alt yapısına yönelik sekiz madde ve üçüncü bölümünde ise okul yöneticilerinin bilişim teknolojilerini kullanım amaçlarına yönelik dokuz madde yer almaktadır.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için aşağıdaki istatistiksel işlemler yapılmıştır. Veriler SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) paket programında işlenmiştir. Katılımcılarla ilgili tanımlayıcı (demografik) bilgiler ile “Okul Yöneticilerinin FATİH Projesi Algısı ve Hazırbulunuşlukları Anketi” ile elde edilen verilerin analizinde bir örneklemden toplanan verilerin betimlenmesinde kullanılan ve betimsel istatistik tekniklerinden olan, kategorik verilerin dağılımını özetlemede kullanılabilen frekans dağılımı kullanılmış ve yüzde olarak da ayrıca belirtilerek tabloleştirilmiştir. Bu yöndeki bulgular ise dağılımın yoğunlaştığı maddeler doğrultusunda yorumlanmıştır. Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği”nden elde edilen puanlar arasında katılımcıların cinsiyet, kıdem, yaş, görev, okul türü ve okul düzeyine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ikili gruplar için Mann-Whitney U, üç ve daha fazla gruplar için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Okul yöneticilerinin MEB tarafından yürütülen FATİH Projesine yönelik farkındalıklarını, tutumlarını, hazırbulunuşluk düzeylerini ve öngörülerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, araştırma soruları çerçevesinde aşağıda yedi başlık altında sunulmuştur.

3.1. Okulları Bilişim Teknolojisi Alt Yapısına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görev yaptıkları okulların BT altyapılarına ilişkin bulgular göz önünde bulundurulduğunda okulların BT açısından ortalamanın üstünde bir imkan ve deneyime sahip oldukları görülmektedir. Okul müdürlerinin tamamına yakınının (%94,6) makam odasında ve okuldaki öğretmenler odasında (%98,6) bilgisayar bulunurken okulların büyük çoğunluğunda da bilgisayar sınıfı (%81,1) bulunmaktadır. Okulların tamamında bilgisayar laboratuvarı olmamasında bilgisayar derslerinin seçmeli ders olmasının etkisinin olduğu söylenebilir. Bu durum ise MEB'in başlatmış olduğu FATİH Projesi ile bağdaşmayan bir durum arz etmektedir. Okulların büyük çoğunluğu (%95,9) kurumsal web sayfasına sahiptir. Diğer taraftan okulların yaklaşık üçte birinde (%33,4) bilişim teknolojilerini etkin kullanılması açısından önemli bir rolü olan BT öğretmeni ya da

BT uzmanı olmaması okullarımızın FATİH Projesinin hayata geçirilmesi ve sürdürülebilir bir biçimde uygulanması açısından önemli bir eksiklik yaşayacaklarını göstermektedir. Dersliklerin FATİH Projesinin en önemli bileşeni olan etkileşimli akıllı tahta kullanımı açısından yetersiz olduğu görülse de (sınıflarda bilgisayar %48,6; projeksiyon cihazı % 62,2; etkileşimli akıllı tahta %31,1) hali hazırdaki durumun FATİH Projesi ile ortaya çıkacak yeni eğitim ortamı, kültürü ve öğrenme öğretme süreçlerindeki değişimlere yabancılık hissetmeyecekleri söylenebilir.

3.2. Okul Yöneticilerinin Bilgisayar Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerinin bilgisayar kullanım amaçlarına ilişkin sorulara “evet” ve “kesinlikle evet” diyenlerin oranına bakıldığında okul yöneticilerinin büyük çoğunluğunun okula ilişkin resmi iş ve işlemleri (%86,5) BT'yi kullanarak yaptıkları, ofis yazılımlarını kullandıkları (%70,3) ve yarıdan fazlasının ise kişisel ve mesleki gelişimleri için (%54) ve alana ilişkin gelişmeleri izlemek için (%59,4) BT'den yararlandıkları görülmektedir. Bununla beraber BT'nin daha yaygın kullanım amaçları arasında sayılan eposta yoluyla iletişim (%51,3), sosyal ağları etkin kullanma (%23), eğlenme (%20,3) ve alışveriş (%20,3) ve bankacılık işlemlerini (%33,5) yapmak amacıyla daha az etkin kullandıkları belirlenmiştir. Görüldüğü üzere okul idarecilerinin büyük bir çoğunluğu işlerinde ve günlük hayatında bilgisayarı oldukça sık kullanmaktadırlar. Okul idarecilerinin bilgisayarı daha çok okula ait işler ve mesleki gelişimleri için kullandığı görülmektedir. Bu durum, okul yöneticilerinin yaşam tarzları ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bununla beraber eğitim ortamında ve görev sırasında BT'yi kişisel amaçlarla kullanmadıkları da söylenebilir.

3.3. Okul Yöneticilerinin Teknolojiye İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular

Okul yöneticilerinin teknolojik tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalaması 107.41'dir. Okul yöneticilerinin teknoloji tutum puanları üzerinde yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği, aralıklı ya da oransal olmadığı görülmüştür. Bu nedenle verilerin analizinde ikili gruplar için Mann-Whitney U, üç ve daha fazla gruplar için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Okul yöneticilerinin kıdem durumlarına ve yaşlarına göre teknolojik tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Okul yöneticilerinin kıdem durumlarına göre yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda teknoloji tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Okul yöneticilerinin yaşlarına göre yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda teknoloji tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Okul yöneticilerinin cinsiyet, görev yaptıkları okul türü, okulun sahibine ve görevlerine göre teknolojik tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Okul yöneticilerinin cinsiyet, görev yaptıkları okul türü, okulun sahibi ve görevlerine göre teknolojik tutum puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan okulların BT alt yapısı ve okul yöneticilerinin bilgisayar kullanım amaçları ile ilgili bulgular göz önünde bulundurulduğunda teknolojiye yönelik daha yüksek bir tutuma sahip olmaları gerektiği beklenmektedir. Oysaki okul yöneticileri teknolojiye yönelik ortalama bir tutuma sahiptir. Bu sonuç okul yöneticilerinin, FATİH Projesi ile gelişecek yeni okul kültürünü ve eğitim ortamını başarıyla yönetebilmeleri, teknoloji liderliği rollerini başarıyla yerine getirmeleri bakımından tam anlamıyla hazır olmadıklarını, bu durumun da uygulama sürecinde zorluklar yaşamalarına yol açabileceği söylenebilir.

3.4. Okul Yöneticilerinin FATİH Projesi Hakkında Bilgi Kaynağına İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerinin büyük oranının (%90,6) (“kesinlikle evet” ve “evet” seçeneklerini işaretleyen katılımcıların toplam yüzdesi) bu proje hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Okul idarecilerinin proje hakkındaki bilgi kaynakları ise sırası ile medyada çıkan haberler (%79,4), değerlendirme yazıları (%55,4), tanıtım broşürleri (%48,6), proje web sayfası (%45,9), tanıtım seminerleri (%9,5) ve ilgili bir uzman (%2,7) olarak sıralanmıştır. Buradan yöneticilerin proje hakkında daha çok medya aracılığıyla haberdar ve bilgi sahibi oldukları, tanıtım seminerleri ve uzmanlardan ise çok az oranda faydalandıkları görülmektedir. Bu durum, MEB tarafından yapılması gereken bilgilendirme çalışmalarının yetersiz olduğunu göstermektedir. Okul yöneticilerinin FATİH Projesi hakkında uzmanından ya da kaynağından bilgi sahibi olmaması, projeye bakış açılarını etkileyeceği gibi duyuşsal hazırbuluşlukları da yeterli düzeyde olmayacaktır. Projenin tam odak noktasında olan öğretmenlerin bu projede gerektiği gibi aktif ve verimli bir şekilde hizmet edebilmesi için öncelikle okul yöneticilerinin doğru kaynaklardan ve yeterince bilgilendirilmeleri gerektiği açıktır.

3.5. Okul Yöneticilerinin FATİH Projesi Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerinin büyük bir oranı (%86,5) (“kesinlikle evet” ve “evet” seçeneklerini işaretleyen katılımcıların toplam yüzdesi) proje hakkında bilgi sahibi olduğunu bildirmiştir.

%75,7'si projenin amacını bildiğini, %51,3'ü proje bileşenlerini bildiğini, %32,5'i uygulama takvimini bildiğini, %64,9'u projenin fiziki donanımlarını bildiğini, %50'si projenin gerektirdiği bilgi ve becerilerin neler olduğunu bildiğini, %47,3'ü projenin uygulanmasında kendine düşen görevleri bildiğini belirtmişlerdir. Buradan okul idarecilerinin önemli bir kısmının proje bileşenlerini, uygulama takvimini, projenin gerektirdiği bilgi ve becerilerin ve bu projede kendine düşen görevlerin neler olduğunu tam olarak bilmediği anlaşılmıştır. Sonuçta okul yöneticilerinin FATİH Projesi hakkında ortalama bir fikir sahibi oldukları fakat yeterli bilgilerinin olmadığı söylenebilir. FATİH Projesi hakkında hiç bir fikri olmayan okul yöneticilerinin oranı (%8,1) ise oldukça düşündürücüdür. Daha önce de belirtildiği gibi bu durumun yapılması gereken bilgilendirme ve eğitimlerin yönetici boyutunda yeterince başarılı olmadığı sonucu çıkmaktadır.

3.6. Okul Yöneticilerine Göre FATİH Projesinin Engellerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı sorusu olan “Okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin başarılı olmasını engelleyecek unsurlar nelerdir?” şeklinde soruya yönelik bulgular şöyledir. Okul yöneticileri sırası ile (“kesinlikle evet” ve “evet” seçeneklerini işaretleyen katılımcıların toplam yüzdesi); “velilerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği” (%74,3), “öğrencilerin sorumluluk bilinci eksikliği” (%68,9), “öğretmenlerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği” (%67,6), “yöneticilerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği” (%64,9), “donanım yetersizliği” (%60,8), “öğrencilerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği” (%56,7), “içerik, yazılım ve program yetersizliği” (%54), “mekan yetersizliği” (%41,9) proje uygulama sürecinde karşılaşılabilecek engeller olarak belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin FATİH Projesinin engellerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde literatürde dile getirilen sorunların (Çevik, 2006; Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu, 2011) tamamının önemli engeller olarak karşılımlarına çıkabileceğini düşündüklerini göstermektedir. Diğer taraftan başta veli ve öğrenci olmak üzere FATİH Projesinin başarıyla uygulanması açısından insan unsurunun teknik unsurlardan daha önemli olduğunu belirttikleri görülmektedir.

Burada özellikle öğretmenlerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği, yöneticilerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği, donanım yetersizliği, içerik, yazılım ve program yetersizliği engelleri büyük önem arz etmektedir. Çünkü projenin uygulayıcısı olan öğretmenlerin ve projenin takipçisi ve en önemli destekçisi olması gereken yöneticilerin deneyim ve bilgi eksiklikleri ciddi bir bütçeye sahip olan bu projenin yürütülememesi demek olur ki bu da farklı birçok problemi beraberinde getireceği gibi projenin amacına ulaşmamasındaki en büyük sorunu teşkil eder. Diğer taraftan en büyük engellerden olan

donanım yetersizliği de projenin amacına ulaşmasında önemli bir engeldir. Bir diğer önemli sorun da içerik yazılım ve program yetersizliği olarak belirtilmiş ki bunun da hem çözülmesi hem de sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde projenin amacına ulaşması çok zor ve uzun zaman alacaktır.

3.7. Okul Yöneticilerinin FATİH Projesinden Beklentilerine İlişkin Bulgular

FATİH Projesinin genel olarak eğitim ve öğretime olumlu birçok katkısının olacağı belirtilmekle beraber beklentilerin çok yüksek olmadığı görülmektedir. Buna göre verilen cevaplara bakıldığında (“kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretleyen katılımcıların toplam yüzdesi) okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin en önemli yararı, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerini zenginleştirecek olmasıdır (%82,5).

Bunu sırasıyla, öğrenmeyi izleme ve geribildirim sürecini kolaylaştırması (%81,1), ölçme-değerlendirmenin geçerlik ve güvenilirliğini artırması (%70,2), öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırması (%73), eğitimde ulusal düzeyde standartlaşmayı sağlaması (%75,7), öğrencilerin sunum becerilerini geliştirmesi (%73), ölçme-değerlendirme sürecini kısaltması (%70,3) gelmektedir.

Okul yöneticilerinin çoğunluğu FATİH Projesinin uygulanması ile öğrencilerin öğrenme süresinin kılalacağını (%63,5), öğrenmenin kalıcılığının artacağını (%63,5), öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştireceğini (%64,9), eğitimde fırsat eşitliğinin yaygınlaşacağını (%64,9), öğrencilerin yaratıcı düşünme (%64,9) ve araştırma becerilerini geliştireceğini (%62,2), sınıf yönetiminin kolaylaşacağını (%60,8) ve öğrencilerin takım çalışması becerilerini geliştireceğini (%59,5) öngörmektedirler.

Okul yöneticilerinin yaklaşık yarısı ise FATİH Projesinden öğrencilerin özgüvenlerini (%54), okuma ve araştırma meraklarını artırması (%55,4), karar verme becerilerini geliştirmesi (%52,7), okul-veli iletişimini (%56,8), öğrencilerin problem çözme (%54,1) ve iletişim becerilerini (%55,4), öğretmen-yönetici iletişimini geliştirmesi (%50), öğretmenlerin derse hazırlık sürecini kısaltması (%54,9) ve öğretmen-öğrenci iletişimini (%51,3) kolaylaştırması yönündeki faydaları beklemektedirler.

Okul yöneticilerinin yarısından azı FATİH Projesinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştireceğine (%48,7), okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesini kolaylaştıracağına (%48,7), öğrencilerin yazma ve raporlama (%47,3) ve sosyal iletişim becerilerini geliştireceğine (%45,9) dair bir beklenti içindedirler.

Okul yöneticilerinin FATİH Projesi ile ilgili beklentilerinin en düşük olduğu alanlar ise öğrencilerin okul terk oranlarını (%41,9), siber zorbalık eğilimlerini (%31,1), zarar verici madde yönelimlerini (%31,1) ve okuldaki disiplin sorunlarını azaltacağı (%33,8) beklentisidir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Okullarda teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmak, okulların akademik başarısına önemli katkılar sağlamaktadır (Dickerson, Coleman ve Walser, 2008). Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı olumlu tutum içinde olmaları, teknolojiyi rahat kullanmaları ve günlük hayatlarına adapte etmeleri bilgi ve iletişim teknolojilerinin okulda rahat kullanımı ve entegrasyonu için gerekli zaman ve kaynağın sağlanması açısından önem taşımaktadır. Çünkü okul yöneticileri okulda teknolojilerin temini, kaynak oluşturma, korunması, kullanılmasının teşviki konularında etkili ve sorumludur. Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği becerileri arttıkça, bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik kullanım kolaylığı ve fayda algılarının da arttığı söylenebilir (Afshari, Bakar, Luan ve Afshari, 2010; Papaioannou ve Charalambous, 2011; Stuart, Mills ve Remus, 2009; Totolo, 2007; Bülbül ve Çuhadar, 2012).

Okul yöneticilerinin FATİH Projesine ilişkin farkındalıkları, hazır bulunuşlukları ve tutumları incelenen araştırmada elde edilen bulgular neticesinde varılan sonuçları ve önerileri şöyle özetleyebiliriz:

Okulların FATİH Projesinin gerektirdiği ve sağlayacağı altyapı açısından ortalamanın üzerinde bir deneyime ve imkana sahip oldukları görülmektedir. Ancak özellikle BT öğretmeni veya uzmanı açısından yetersiz durumdadırlar. Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu'na (2011) göre BT'nin kullanımına engel olan durumların başında alt yapı ve bilgi eksiklikleri gelmektedir. Bu araştırmanın yapıldığı evren itibarıyla (İstanbul ilinin beş ilçesi) okulların deneyim ve imkan bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu düşünülmektedir. Ancak FATİH Projesinin Türkiye çapında uygulanacak bir projedir. Dolayısıyla proje kapsamında okullara sağlanacak alt yapının doğru ve etkili kullanılması ve sürdürülebilir bir uygulama için okullarda FATİH Projesi konusunda bilgili ve deneyimli BT uzmanı ya da öğretmenlerinin istihdam edilmesi gerektiği görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sonucu okul yöneticilerinin bilgisayar kullanım alışkanlıkları ile ilişkilidir. Okul yöneticileri bilgisayarı ve BT'yi okul yönetimi ve kişisel/mesleki gelişimleri açısından yaygın olarak kullanmakla beraber gündelik hayatlarında daha az

kullanmaktadırlar. Bu sonuç okul yöneticilerinin BT kullanımına ilişkin kayı düzeylerinin düşük olduğuna işaret etmektedir. Benzer bir araştırmada Çevik ve Baloğlu da (2007) yöneticilerin bilgisayar kaygılarını tespit etmiş ve yöneticilerin bilgisayar kaygısı düzeyleri çok yüksek çıkmamıştır. Ancak belirli bir düzeyde de olsa kaygının var olduğunu belirtmişlerdir (Çevik & Baloğlu, 2007). FATİH Projesinin oluşturacağı yeni eğitim öğretim ortamını ve kültürünü yönetmesi beklenen okul yöneticilerinin kişisel olarak bilişim teknolojilerini günlük hayatlarında ve yönetim süreçlerinde daha etkili kullanmaları sağlamak amacıyla uygulamalı eğitimler düzenlenmelidir.

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre teknolojiye karşı, düşük düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları saptanmıştır. Okul yöneticilerinin kıdem durumlarına, yaşlarına, cinsiyet, görev yaptıkları okul türü, okulun sahibi ve görevlerine göre teknolojik tutum puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu sonuç, Helvacı (2008) ve Günbayı ve Cantürk (2011)'ün çalışmalarının bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Helvacı (2008) ve Günbayı ve Cantürk (2011) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, okul yöneticilerinin FATİH Projesine yönelik algı ve tutumlarının da olumlu olacağını düşündürmektedir. FATİH Projesinin başarılı bir biçimde uygulanması bakımından bu fırsatın bilinçli bir biçimde değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de okul yöneticilerinin FATİH Projesine ilişkin bilgi kaynakları ve bilgi düzeylerine ilişkindir. Okul yöneticilerinin FATİH Projesi ile ilgili olarak yeterli bilgi sahibi olmadıkları, sahip oldukları bilgileri de daha çok medya aracılığıyla edindikleri, tanıtım seminerleri ve uzmanlardan ise çok az oranda faydalandıkları görülmektedir. Ayrıca okul yöneticilerinin bu proje çerçevesindeki liderlik rollerinin önemli bir çoğunluk tarafından yeterince anlaşılamadığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin FATİH Projesi hakkında ilk kaynaktan bilgi almalarını sağlamak amacıyla yazılı, görsel ve sosyal medya aracılığıyla bilgilendirici programlar düzenlenmelidir.

Okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin başarılı olmasındaki en önemli engel teknik gereksinimlerden daha çok insan unsuruna ilişkin bilgi ve deneyim yetersizliğidir. FATİH Projesinin önündeki engellerin başında özellikle öğretmenlerin ve yöneticilerin teknik bilgi ve deneyim yetersizliği gelmektedir. Diğer engeller ise donanım yetersizliği, içerik, yazılım ve program yetersizliği olarak sıralanmıştır. Her ne kadar Bülbül ve Çuhadar (2012) okul yöneticilerinin, teknoloji liderliği konusunda kendilerini genel olarak yüksek düzeyde yeterli gördükleri sonucuna ulaşmışsa da bu sonuç, bu araştırma bulgularıyla

örtüşmemektedir. Okul yöneticileri FATİH Projesi özelinde kendilerini yeterli düzeyde hazır görmemektedirler. Diğer taraftan Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu'nun (2011) sıraladığı engellerin birçoğunun FATİH Projesi sürecinde de ortaya çıkabileceği görülmektedir. Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğluna göre alt yapı yetersizlikleri yanında uygulamacıların bilgi ve deneyim eksiklikleri ile öğrenci, veli ve öğretmenlerin olumsuz tutumları da eğitimde teknoloji kullanımının önündeki engeller olarak belirtilmektedir.

Araştırmanın son sorusu, okul yöneticilerinin FATİH Projesinden beklentilerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Buna göre Okul yöneticileri FATİH Projesinden eğitim-öğretim kültürü, ölçme değerlendirme, yönetim, iletişim ve temel beceriler açısından çok yüksek düzeyde olmasa da olumlu bir beklenti içindedirler. Okul yöneticilerine göre FATİH Projesinin an az etkili olacağı alan rehberlik, okul terki, disiplin ve öğrenci davranışları ile ilgili konulardır. Okul yöneticilerinin FATİH Projesinden beklentileri kısmen literatürde yer alan teknoloji kullanımının eğitimdeki olumlu göstergeleri ile örtüşmektedir. Turan'a (2002) göre teknoloji kullanımı sayesinde (a) öğrencinin akademik başarısında artış, (b) öğrenci devamsızlıklarında azalma, (c) mesleki yönden iyi yetişmiş öğrenciler, (d) yönetim süreçlerinin iyileştirilmesi ve (e) öğretmen ve diğer çalışanların tükenmişlik ya da bıkkınlık duygusunda azalma sağlanabilir. Ancak bu araştırma sonucunda okul yöneticilerini rehberlik, okul terki, disiplin ve öğrenci davranışları ile ilgili oldukça düşük bir beklenti içindedirler. FATİH Projesi uygulama sürecinde okul yöneticilerinin FATİH Projesinin eğitim süreçlerine, ortamlarına ve kültürüne olumlu ve olumsuz etkileri konusundaki görüşleri dikkatle analiz edilerek, kaygı duydukları alanlarda yeni stratejiler geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Bunu sağlamanın yolu okul yöneticilerinin FATİH Projesinden beklentileri ile projenin amaçlarını karşılaştıracak ve aradaki farkın gerekçelerini ortaya koyacak yeni araştırmalardan geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, T., Gürbulak, N. ve Sarıçayır, H. (2011). Akıllı tahtalar ve öğretim uygulamaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 457 - 471.
- Afshari, M., Abu Bakar, K.A., Luan, W. S. & Afshari, M. (2010). Principals and technology use. *6th WSEAS/IASME International Conference on Educational Technologys (EDUTE 10)*. Kantaoui, Sousse, Tunisia, May 3-6, 2010.
- Afshari, M., Bakar, K. A., Luan, W. S., Samah, B. A., & Fooki, F. S. (2009). Technology and school leadership. *Technology. Pedagogy and Education*, 18(2), 235-248.
- Akbaba-Altun, S. (2002). Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının incelenmesi. *Çağdaş Eğitim*, (286), 8-14.
- Altun, A. S. (2004). Okul müdürlerinin bilgi teknolojisi sınıflarına ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* (37), 46-71.
- Akbaba-Altun, S. ve Gürer, M. D. (2008). School administrators' perceptions of their roles regarding information technology classrooms. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 33, 35-54.
- Anderson, R.E., & Dexter, S. (2005). School technology leadership: An empirical investigation of prevalence and effect. *Educational Administration Quarterly*, (41), 49-82.
- Ateş, M. (2010). Ortaöğretim coğrafya derslerinde akıllı tahta kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (22), 409 – 427.
- Bozeman, W. C. & Spuck W. D. (1991). Technological competence: Training educational leaders. *Journal of Research on Computing in Education*, 23(4), 514-530.
- Brockmeier L., Sermon J. M. & Hope W. C. (2005). Principals' relationship with computer technology. *NASSP Bulletin*, 89(643), 45-63.
- Bülbül, T. ve Çuhadar, C. (2012). Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği öz-yeterlik algıları ile bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik kabulleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 474 – 499
- Can, T. (2003). Bolu orta öğretim okulları yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterlilikleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 94-107.
- Can, T. (2008). İlköğretim okulları yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterlilikleri. 8. Uluslar arası Eğitim Teknolojileri Konferansı, 6-9 Mayıs 2008 (ss.1053- 1057). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çevik, V. (2006). *Eğitim yöneticileri ile yönetici adaylarının kaygı düzeyleri ile bilgisayar kaygısı düzeylerinin karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.
- Çevik, V. ve Baloğlu, M. (2007). Okul yöneticilerinin bilgisayar kaygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 547-568
- Çınar, İ. (2004). Bilgi yönetiminde eğitim yöneticilerinin yeterlikleri: Malatya örneği. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, Türkiye

- Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], (2001). *Bilişim teknolojileri ve politikaları özel ihtisas komisyonu raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı. [Çevrim içi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/bilisim/oik576.pdf>], Erişim tarihi: 10 Ocak 2012.
- Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], (2006). *Bilgi toplumu stratejisi (2006-2010)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı. [Çevrim içi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/BT_Strateji/Diger/060500_BilgiToplumuStratejisi.pdf], Erişim tarihi: 10 Ocak 2012
- Dickerson, J., Coleman, H. & Walser, T. M. (2008). Preparing school administrators to be technology leaders: Standards and strategies. *Virginia Society for Technology in Education*, 22 (1), 1-6.
- Doğan Çeken, Y. (2006). *Küreselleşme ve Türkiye'de eğitim politikaları: Yeni İlköğretim Müfredatı Sosyal Bilgiler Programı Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Erg, K. (2005). *Bilgi teknolojilerinin okulda etkin kullanımı ile ilgili okul yöneticilerinin teknolojik yeterliklerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye.
- Ertmer, P. A., Bai, H., Dong, C., Khalil, M., Park, S. H. and Wang, L. (2003). Online professional development: Building administrators' capacity for technology leadership. Research Report. Purdue University. [Available online at: http://www.edci.purdue.edu/ertmer/docs/necco2_tipdoc_paper.pdf], Retrieved on 15.12.2012.
- Flanagan L. & Jacobsen M. (2003). Technology leadership for the twenty-first century principal. *Journal of Educational Administration*, 41(2), 124-142.
- Ford, J. I. (2000). Identifying technology leadership competencies for Nebraska's K-12 technology leaders. [Available online at: <http://proquest.umi.com/pqdlink?did=731925821&Fmt=7&clientId%20=46622&RQT=309&VName=PQD>], Retrieved on 08.08.2012.
- Günbayı, İ. ve Cantürk, G. (2011). Bilgisayar teknolojisinin okul yönetiminde kullanımında okul yöneticilerinin bilgisayar teknolojisine karşı tutumları. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 2(3), 47-70.
- Hacıfazlıoğlu, Ö., ve Karadeniz, Ş. (2010). Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği standartlarına ilişkin görüşleri üzerine bir pilot çalışma. *19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, KKTC.
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Karadeniz, Ş. ve Dalgıç, G. (2011). Eğitim yöneticileri teknoloji liderliği öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 145-166.
- Helvacı, M. A. (2008). Okul yöneticilerinin teknolojiye karşı tutumlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 115- 133.
- ISTE (2009). *NETS for administrators 2009*. Erişim tarihi. [Available online at: http://www.iste.org/Content/NavigationMenu/ETS/ForAdministrators/2009Standards/NETS_for_Administrators_2009.htm], Retrieved on 08.01.2013.

- Karip, E. (2005). Küreselleşme ve lizbon eğitim 2010 hedefleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* (42), 195-209.
- Kayaduman, H., Sırakaya, M. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Eğitimde FATİH Projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları açısından incelenmesi. *XI. Akademik Bilişim Konferansı*, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye. [Çevrim içi: http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/AB11_Kayaduman-Sirakaya-Seferoglu_FATIH-Projesi-OgretmenYeterlik.pdf], Erişim Tarihi: 18 Kasım 2012.
- Kazu, H. ve Yeşilyurt, E. (2008). Öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 175-188.
- Kearsley G. & Lynch V. (1994). Leadership in the age of technology: The new skills. *Journal of Research on Computing in Education*, 25(1), 1-9.
- Kostic, M. M. (2002). Leadership and information technologies in education. Presented in *American Society for Engineering Conference: Engineering Education in Changing Economy April 12, 2002*. Chicago, IL, USA. <http://prof.mkostic.com/ASEE-IL-IN-02-Kostic3.pdf>. Erişim Tarihi: 12 Kasım 2012.
- Kuş, E. (2003). *Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? nitel mi?* Ankara: Anı Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2010). *Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 stratejik alanı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı. [Çevrim içi: http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf], Erişim Tarihi: 18.02.2012.
- MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2012). Eğitimde fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi projesi (FATİH) projesi hakkında. [Çevrim içi: <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6>], Erişim tarihi: 11.03.2012.
- Papaioannou, P. and Charalambous, K. (2011). Principals' attitudes towards ICT and their perceptions about the factors that facilitate or inhibit ICT integration in primary schools of Cyprus. *Journal of Information Technology Education*, (10), 349-369.
- Seferoğlu, S. S.(2009). İlköğretim okullarında teknoloji kullanımı ve yöneticilerin bakış açıları. *IX. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulan bildiri*, 11-13 Şubat 2009. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa, Türkiye. [Çevrim içi: <http://ab.org.tr/ab09/bildiri/141.pdf>], Erişim Tarihi: 09.12.2012.
- Serhan, D. (2007). School principals' attitudes towards the use of technology: United Arab Emirates Technology Workshop. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 6(2), 1-5.
- Sincar, M. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerine ilişkin bir inceleme (Gaziantep ili örneği). (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye.
- Sincar, M. ve Aslan, B. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin okul yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerine ilişkin görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(1):571 - 595.
- Stuart, L. H., Mills, A. M. & Remus, U. (2009). School leaders, ICT competence and championing innovations. *Computers & Education*, 53, 733-741. (Avaliabe online at: <http://ab.org.tr/ab09/bildiri/141.pdf>], Retrieved on 08.01.2013.

- Telem, M. (2001). "Computerization of school administration: impact on the principal's role: a case study", *Computers & Education*, Vol:37, 345–362.
- Thomas, W. R. (1999). *Educational technology: Are school administrators ready for It? Southern Educational Board, Atlanta*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED459690)
- Totolo, A. (2007). Information technology adoption by principals in Botswana secondary schools. *Electronic Theses, Treatises and Dissertations. Paper 1229*. Florida State University. (Available online at: <http://diginole.lib.fsu.edu/etd/1229>], Retrieved on 12.01.2013.
- Turan, S. (2002b). Eğitim yöneticileri için teknoloji standartları. *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Sempozyumu*, Ankara.
- Turan, S. (2002). Teknolojinin okul yönetiminde etkin kullanımında eğitim yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 8(30), 271–281.
- Yılmaz, A. (2005). Eğitim yönetiminde bilgisayarlardan faydalanmanın avantajları ve dezavantajları. *Milli Eğitim Dergisi*, (166). 72-81
- Yu, C., & Durrington, V.A. (2006). Technology standards for school administrators: An analysis of practicing and aspiring administrators' perceived ability to performance standards. *NASSP Bulletin*, (90), 301-317.